

PETROLI I DESENVOLUPAMENT ALS PAÏSOS DEL SUD

Les protestes i vagues per l'augment del preu del combustible generen a Europa un gran enrenou mediàtic. Al contrari del que es podria pensar, aquest encariment del cru no suposa una millora en la qualitat de vida per als habitants de països productors de petroli del Sud.

Text: **Marcela Ospina**, tècnica de comunicació del Departament de Cooperació Internacional

Agafem l'exemple de dos països empobrits: Mauritània i el Txad. El primer va començar a explotar els seus pous el febrer de 2006, després de 20 anys de dictadura i de males gestions dels seus recursos naturals. La majoria dels seus habitants viuen de l'agricultura, i el seu mitjà de vida també es veu amenaçat quan augmenta el preu del combustible. **Per regar, els camperols porten l'aigua del riu amb bombes que funcionen amb combustible. Així, com més s'apuja el preu, més augmenta el cost de producció.** En alguns casos, l'import

per llançar la campanya agrícola és tan alt que molts no poden conrear.

Al Txad, important exportador de cru des del 2002, hi ha poques gasolineres i el combustible es ven en bidons al carrer. **És el reflex del continent sencer, que malgrat produir el 12% del total mundial de barrils diaris, ha desenvolupat poc l'activitat de refinament i, per tant, depèn del carburant importat d'Europa, que cada dia es ven més car.**

L'experiència ens ha demostrat que petroli i desenvolupament no sempre van de la mà. Els

© Bru Rovira

diners que generen les indústries extractives s'haurien de destinar a combatre la fam i a invertir en salut pública i en educació; però **en lloc d'usar-se en la lluita contra la pobresa, han fet més riques les empreses petrolieres, s'han quedat a les arques de governs corruptes, i fins i tot han servit per finançar conflictes armats.** Les accions de les empreses petrolieres han provocat, a més a més, degradació ambiental, i destrucció de maneres de viure.

A aquesta relació entre tenir petroli i ser pobre se la coneix com la paradoxa de

Els diners que generen les indústries extractives s'haurien de destinar a combatre la fam, garantir salut i educació

l'abundància o la maledicció dels recursos. I d'aquesta maledicció els txadians en poden parlar amb propietat. Van pensar que el petroli portaria progrés i una millor qualitat de vida. El model d'explotació txadià va intentar convertir-se, sota el patrocini del Banc Mundial, en el referent de les relacions entre el Nord i el Sud, acordant que un 12,5% del benefici total s'invertiria en sectors prioritaris com sanitat, educació, medi ambient, aigua i desenvolupament rural.

Però davant la crisi a Darfur i el conflicte armat amb el Sudan, el Govern va decidir desti-

▲ Marcel Ngartoudjal i una de les seves set filles contempen les instal·lacions de la petroliera texana ExxonMobil, al Txad. La seva casa de tova contrasta amb el formigó de la petroliera, els generadors de la qual produeixen per a les seves instal·lacions dues vegades més electricitat que tota la que es consumeix al país.

© Bru Rovira

▲ Agustina Severina, assegurada en el gasoducte per on viatja tan preada matèria, assenyalava la seva casa feta de fang i sense electricitat.

nar aquests fons a la defensa, posposant, així, la promesa de la lluita contra la pobresa. Soumaine Adoum, responsable del programa d'Extractives i Bon Govern d'Intermón Oxfam al Txad, assegura que "les organitzacions socials han estimat que la despesa militar el 2007 va superar els 228 milions d'euros, és a dir un 25% del pressupost nacional. Diners que es podrien destinar a cobrir les necessitats en infraestructures socials".

10 ANYS D'APRENENTATGE AL TXAD I UN NOU REPTE A MAURITÀNIA

Gilbert Maoundondji, coordinador de GRAMP (Grup

Una participació ciutadana més gran permetria que la riquesa que genera el petroli revertís en el desenvolupament

d'Investigacions Alternatives i de Monitoratge del Projecte Petroli Txad-Camerun), organització amb la qual col·laborem, afirma que "els països africans que no disposen de recursos naturals s'han desenvolupat quatre cops més que els que tenen petroli". Però creu, optimista, que aquesta situació paradoxal es pot revertir amb una participació ciutadana més elevada que assegurí que la riquesa que genera el petroli s'inverteixi en el seu propi desenvolupament.

La seva organització ha elaborat estudis que revelen els efectes contaminants de

l'explotació del petroli o la crítica situació laboral dels treballadors, i que serveixen de base per presentar-se davant de les multinacionals i exigir que canviïn la seva forma d'actuar.

Des d'Intermón Oxfam, **donem suport tècnic i financer a organitzacions com les que lidera Gilbert perquè les comunitats exerceixin els seus drets, exigint als seus governs transparència en la gestió de la renda petrolera.** Canalitzem les peticions de les poblacions afectades per a l'extracció del cru, facilitem trobades regionals i internacionals entre les organitzaci-

ACCIONS LOCALS I CAMPANYES GLOBALES: UNA COMBINACIÓ NECESSÀRIA

La feina realitzada amb les organitzacions locals als països del Sud alimenta, al seu torn, les investigacions i les campanyes, a través de les quals busquem incidir en les decisions d'empreses i governs, que afecten la vida de milions de persones. És el cas de l'Assemblea del Poble Guaraní d'Itika Guasu i de col·laboradors d'Intermón Oxfam com CEADESC i CERDET a Bolívia, els quals, mitjançant els seus informes sobre els impactes socials, ambientals i culturals de les explotacions d'hidrocarburs, nodreixen la campanya que exigeix a Repsol YPF que incorpori una política pública, transparent i verificable de relació amb els pobles indígenes. Durant la nostra intervenció a la Junta d'Accionistes de la companyia, celebrada al maig, vam demanar que aquesta política es desenvolupi de seguida.

Un altre fruit recent de la retroalimentació Sud-Nord ha estat l'informe *Letra pequeña, grandes abusos. Por qué los contratos petroleros en*

© Mariana Kohan / IO

América Latina son un obstáculo para el desarrollo. Durant anys, les empreses petroleres s'han beneficiat dels contractes abusius signats per governs dèbils i molt dependents de la inversió exterior. **El sector que més riquesa reparteix entre els accionistes de tot el món no genera impactes positius sobre les persones que viuen als països on hi ha petroli.** L'informe analitza aquest repartiment injust de la riquesa fent un estudi de diversos contractes subscrits per Repsol YPF (la primera

empresa espanyola del sector) en cinc països de l'Amèrica Llatina.

Aquest estudi és part d'una línia d'investigació sobre redistribució dels ingressos de l'Estat, transparència i orientació de la despesa pública. L'any que ve publicarem dos estudis més: un sobre els ingressos generats per la indústria extractiva i un altre sobre fiscalitat i repartiment de la riquesa.

ons socials i altres actors per a l'intercanvi d'informació, investiguem sobre les polítiques públiques, l'orientació de la despesa i, alhora, fem seguiment de les accions de les empreses petroleres.

Aprenent de les lliçons que aporta el cas del Txad, **el nostre repte recent és Mauritània. Volem contribuir a la posada en marxa de polítiques d'inversió que donin prioritat a la utilització dels ingressos del petroli per crear serveis socials bàsics, amb l'objectiu de reduir la pobresa i la misèria a les poblacions rurals.** A més a més, volem crear condicions propícies perquè els ciutadans exercixin els seus drets socials, econòmics, ambientals i culturals, en un país que intenta sobreposar-se a dues dècades marcades per les violacions dels drets humans i que es prepara per a la tornada dels milers de persones que el 1989 van haver de fugir de la dictadura a Mali i Senegal.

Les indústries extractives han de respectar els drets humans, la legislació i tenir una gestió transparent

LA UNIÓ FA LA FORÇA A BOLÍVIA

El gas natural és una de les principals fonts d'ingressos de Bolívia. Si bé el Govern d'Evo Morales va consolidar el canvi en la distribució de la renda i va nacionalitzar els hidrocarburs, encara queda camí per recórrer perquè els diners generats per l'extracció dels recursos naturals ajudin a reduir els alts índexs de pobresa.

A Intermón Oxfam creiem que les indústries extractives, privades o estatals, poden contribuir al desenvolupament i a la disminució de la pobresa, complint amb determinades condicions com el respecte als drets humans, un marc institucional i legal que garanteixi l'accés a la informació sobre les activitats hidrocarburiíferes i la conservació del medi ambient.

Per això, donem suport a les organitzacions locals en l'elaboració d'informes sobre la

transparència de la renda i l'orientació de la despesa cap a un patró de desenvolupament sostenible i en la proposició de línies generals de transparència als governs de regions productores d'hidrocarburs (Tarija i Cochabamba). A través de les organitzacions locals, sensibilitzem i capacitem la societat amb tallers i campanyes als mitjans de comunicació perquè es difonguin drets poc coneguts o controvertits. Amb elles, **també impulem el procés d'exigència de drets del poble guaraní d'Itika Guasu enfront de les accions de Repsol YPF al Chaco bolivià.** Aquestes accions s'emmarquen dins del programa d'Indústries Extractives d'Oxfam Internacional, creat el 2006, en el qual participen i contribueixen Oxfam Amèrica, Oxfam Gran Bretanya, Oxfam Novib (Holanda), Oxfam Quebec i Intermón Oxfam. Treballant de manera coordinada, busquem millorar l'eficiència de la gestió i incrementar els impactes positius en la vida de les persones. El nostre objectiu: disminuir la pobresa a Bolívia a través d'estratègies d'incidència en polítiques, vigilància, capacitació, investigació, difusió i generació d'aliances. ■

© Marc Nihorella / IO

PER SABER-NE MÉS

www.publishwhatyoupay.org
Pàgina que proposa interessants informacions sobre la regulació i el control de les indústries extractives (en anglès).

INFORMES IO

- **Letra pequeña, grandes abusos. Políticas y contratos petroleros en América Latina. El caso de Repsol YPF.**
  - **Repsol YPF en el Chaco boliviano: El pueblo guaraní en el proceso de defensa de sus derechos.**
  - **Pueblos sin derechos. La responsabilidad de Repsol YPF en la Amazonía peruana.**
  - **La industria extractiva: pozos negros para los pueblos indígenas.**
  - **Repsol YPF en Bolivia: una isla de prosperidad en medio de la pobreza.**
- Baixa-te'ls a:
www.IntermonOxfam.org/estudios

▲ La construcció de 300 pous i un oleoducte de 1.070 km que va del Txad al Camerun ha canviat la vida de la població.